

**Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди (Україна)**

Стамбульський університет (Турецька Республіка)

Вроцлавський університет (Республіка Польща)

Університет Цзинань (Китайська Народна Республіка)

***«Актуальні проблеми
приватного та публічного права»***

**Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 93-річчю з дня народження члена-кореспондента НАПрН
України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча
науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І.**

21 травня 2022 року

м. Харків

УДК 349.2:342.727

ББК 67.305

А 43

Актуальні проблеми приватного та публічного права : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 93-річчю з дня народження члена-кореспондента НАПрН України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І. (21 травня 2022 року). – Харків, 2022. – ТОВ «Видавництво Точка», віддруковано у ТОВ «Друкарня Мадрид» через ФОП Гобельовська Л. П.– 460 с.

ISBN 978-617-7988-13-6

У матеріалах збірника представлені результати наукових досліджень вчених, присвячених актуальним проблемам приватного та публічного права.

Видання адресоване вченим, аспірантам, докторантам, викладачам закладів юридичної освіти, працівникам суду, адвокатури, органам юстиції, співробітникам Державної служби зайнятості України, практикуючим юристам, громадським діячам, профспілковим активістам, іншим особам, що цікавляться проблемами приватного та публічного права.

Матеріали конференції оприлюднені у електронному вигляді на сервері відкритого електронного архіву (репозитарію) Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди EKhNPUiR (електронний архів): <http://dspace.hnpu.edu.ua/> та на сайті юридичного факультету: <http://www.hnpu-laws.in.ua/> у розділі «Наука».

Інформація про оргкомітет. Координацію проведення конференції здійснює кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І. Процевського – тел.: +38(057)700-35-16, e-mail: trudkonf.hnpu@gmail.com)

Коваленко Олена Олександрівна (в.о. завідувача кафедри д-р юрид. наук, професор) +38(057)598-98-75;

Головань Тетяна Георгіївна (в.о. декана юридичного факультету канд. юрид. наук, доцент) +38(067)681-93-90;

Ждан Микола Дмитрович (канд. юрид. наук, доцент) +38(063)948-05-19;

Пономаренко Оксана Михайлівна (канд. юрид. наук, доцент) +38(097)332-55-70;

Гоц-Яковлєва Ольга Василівна (канд. юрид. наук, доцент) +38(067)724-29-49;

Гرابко Людмила Владиславівна (ст. лаборант) +38(057)274-83-23

Оргкомітет конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники та їх наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ШТЕФАН А.С. ЛІЦЕНЗІЯ В СИСТЕМІ ДОГОВОРІВ ЩОДО РОЗПОРЯДЖАННЯ МАЙНОВИМИ АВТОРСЬКИМИ ПРАВАМИ	230
ВАСИЛЬЄВ С.В. ЦИВІЛЬНА ПРОЦЕСУАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТИВНОГО СКЛАДУ	233
КОЛІСНИКОВА Г.В., МАНУЙЛОВА Ю.О. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕВИКОНАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ДІЇ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	237
ПАХОМОВА А.О. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ.....	240
ПОНОМАРЕНКО О.М. ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ ЗА ОСОБЛИВОЮ ПРОЦЕДУРОЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	243
РОЗГОН А.В. АВТОРСЬКЕ ПРАВО НА РЕЗУЛЬТАТИ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, РЕАЛІЗОВАНІ У РОБОТОТЕХНІЦІ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД.....	247
СПРИНДИС С.І., ПРОТОПОПОВА Я.С. ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ВАНТАЖУ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ	250
ХРИМЛІ К.О., ГОСТЄВА О.Ю. ЗАПРОВАДЖЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ ЯК ШЛЯХ ДО ВІДНОВЛЕННЯ ПОСТТРАЖДАЛИХ ВІД БОЙОВИХ ДІЙ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	254
ПЕТРЕНКО Г.О., БОРЗЕНКОВА Л.П. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ СТАРОСТИ ЩОДО ОРЕНДИ КОМУНАЛЬНОГО МАЙНА	257
ШЕРСТЮК С.В. ДЕЯКІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ.....	261
МИКИТЮК В.О., МИКИТЮК С.О. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	264
МЕШКОВА К.О. ЩОДО ПРАВОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ КОМПЕНСАЦІЇ ЗА ЗРУЙНОВАНЕ АБО ПОШКОДЖЕНЕ МАЙНО ВНАСЛІДОК БОЙОВИХ ДІЙ.....	267
ЦИРКУНЕНКО О.В. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	269
МЕНДЕЛЯ О.О. СТРОК ВИКОНАННЯ СТРАХОВОГО ОBOB'ЯЗКУ З ВИПЛАТИ СТРАХОВОГО ВІДШКОДУВАННЯ ЗА ДОГОВОРОМ СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	272
ГРАБЧУК О.В., ХОЛОД А.О. ОПЕРАЦІЇ З КРИПТОВАЛЮТОЮ: ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ	274
КУЗНЕЦОВА К.І. ПРОЦЕДУРА УСИНОВЛЕННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	277
АКСЬОНОВ Є.М. ПОРЯДОК ТА ПІДСТАВИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	281

3. Воліна Т. Складно бути роботом. *Закон і бізнес*. В.,–28 (1378) 14.07—20.07.2018. URL:<https://zib.com.ua/ua/133716.html>.

УДК 347

Orcid 0000-0003-2488-742X

Сприндис Сергій Іванович,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І.Процевського
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди, кандидат юридичних наук, доцент
Orcid 0000-0001-9858-489X

Протопопова Яна Сергіївна,
доцент кафедри правового забезпечення
та адміністрування транспортної діяльності,
Український державний університет
залізничного транспорту,
кандидат юридичних наук, доцент
e-mail: sprindissi@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ВАНТАЖУ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ

У сучасних умовах договірні стосунки мають величезне політичне і економічне значення. Сама суть підприємницької діяльності ґрунтується на договірних стосунках суб'єктів підприємницької діяльності.

Безумовно, що свобода укладення договору не є не обмеженою. У ЦКУ в ст. 626-629 встановлено, що договір повинен відповідати обов'язковим для усіх сторін правилам (імперативним нормам), що діють на момент укладення договору [1]. Специфічність норм, що регулюють перевезення вантажу залізничним транспортом, полягають в тому, що вони мають найбільш менший об'єм свобод порівняно з іншими цивільно-правовими нормами.

Аналізуючи саме поняття договору перевезення вантажів, дане в цивільному і господарському законодавстві, можна дійти висновку, що ніяких принципових відмінностей немає. Сторонами договору з одного боку є перевізник, а з іншого боку відправник (ЦКУ) або вантажовідправник (ГКУ).

Характеристика договору також однакова: договір є двостороннім, реальним, відплатним.

Таким чином, за договором перевезення вантажу одна сторона (перевізник) зобов'язується доставити довірений їй другою стороною (відправником) вантаж до пункту призначення в установленій законодавством чи договором строк та видати його особі, яка має право на одержання вантажу (одержувачу), а відправник зобов'язується сплатити за перевезення вантажу встановлену плату.

Безпосередньо сам договір перевезення вантажу укладається між двома сторонами – відправником і перевізником. Питання відносно правового статусу одержувача вантажу в правовій науці є дискусійним. Є декілька точок зору, основні з яких можна згрупувати по наступних позиціях.

Першу позицію, найпоширенішу, свого часу відстоювали такі науковці, як О. С. Іоффе, В. Т. Смірнов, О. Н. Садіков, О. Л. Маковський, П. Д. Самойлович, М. Е. Ходунів, К. К. Яічков, В. М. Изволенський, Х. І. Шварц, Б. Л. Хаскельберг, Г. Б. Астановський, О. О. Карлов, Т. О. Фадеева та інші, суть якої полягає в тому, що одержувач вантажу є учасником договірних стосунків по перевезенню вантажу в якості третьої особи, на користь якої і був укладений договір.

Другу позицію свого часу обґрунтовували Г. С. Гуревич, М. Г. Масевич, І. М. Петров, суть якої полягала в тому, що одержувач вантажу є однією із сторін у тристоронньому договорі перевезення вантажу.

Третю позицію підтримували С. С. Алексєєв, Г. П. Савічев, Л. І. Рапопорт і М. К. Александров-Дольник, суть якої зводилася до одного – і відправник, і одержувач є однією стороною договору перевезення вантажу.

Виходячи з сенсу ст. 909 ЦКУ одержувачем вантажу є особа, яка має право на отримання вантажу. З урахуванням специфіки регулювання ГКУ в ст. 307 упор робиться на обов'язок перевізника видати вантаж уповноваженій на отримання вантажу особі – вантажоодержувачеві [2]. Право на отримання вантажу особою і передача вантажу уповноваженій на це особі мають однакові юридичні наслідки. Відмінність полягає в тому, що в господарському праві регулюються договірні стосунки суб'єктів господарської діяльності.

Підсумовуючи усе сказане, проводячи дане дослідження будимо виходити з того, що сторонами договору є відправник і перевізник, а одержувач вантажу в цьому договірному відношенні – третьою особою, хоча у нього є певні права та обов'язки.

Однією із специфічних рис договору перевезення вантажу залізничним транспортом є те, що виходячи з сенсу ст. 22 СЗУ стороною договору перевезення вантажу є залізниця, але усі необхідні документи готує, безпосередньо оформляє замовлення і підписує договір – залізнична станція [3].

Вивчаючи правове положення залізничної станції у своїй дисертації І.В. Булгакова дійшла висновку, що «станція виступає в якості основного оператора (оперативної служби) в організації відносин по перевезенню вантажів і є одним із головних учасників цих відносин, виступаючи в якості законного представника перевізника» [4].

Таким чином, істотними умовами договору перевезення вантажів залізничним транспортом виступатимуть:

По-перше, це предмет договору. Предметом договору перевезення вантажу виступають транспортні послуги, а конкретно – саме переміщення вантажу від місця передачі *відправником* вантажу *перевізникові* до місця отримання вантажу *одержувачем*. Іншими словами, основним елементом перевезення вантажу (завантаження, переміщення, відвантаження) є саме переміщення вантажу територіально, що не в якому випадку не зменшує

значення стадій завантаження і відвантаження, оскільки відправнику вантажу цікавий не процес переміщення, а процес отримання вантажу одержувачем.

По-друге, це строк виконання. Відповідно до тлумачення академічним тлумачним словником української мови строк – це «призначений, установлений момент, час виконання або настання чого-небудь» [5].

Іншими словами – це встановлений в договорі проміжок часу, в продовж якого перевізник зобов'язаний доставити вантаж до станції призначення, вказаний і погоджений з відправником, якщо інший строк не встановлений транспортними кодексами (статутами), іншими нормативно-правовими актами та правилами, що видаються відповідно до них, а в разі відсутності таких строків – у розумний строк (ст. 919 ЦКУ).

Встановлення кінцевого строку доставки вантажу важливе ще і тому, що відповідно до ч. 2 ст. 919 ЦКУ вантаж, не виданий одержувачеві вантажу впродовж тридцяти днів після закінчення терміну його доставки вважається втраченим, якщо іншими нормативними актами не встановлений триваліший термін.

По-третє, це ціна. Поняття ціни дане в ч. 1 ст. 189 Господарського кодексу України, відповідно до якої ціна – це виражений у грошовій формі еквівалент одиниці товару (продукції, робіт, послуг, матеріально-технічних ресурсів, майнових та немайнових прав), що підлягає продажу (реалізації), який повинен застосовуватися як тариф, розмір плати, ставки або збору, крім ставок і зборів, що використовуються в системі оподаткування.

У відповідності з ст. 916 ЦКУ за перевезення вантажу стягується плата, яка визначається за домовленістю сторін або встановлюється нормативно-правовими актами. Ціна в договорі повинна бути зазначена у гривнях, за виключенням договорів у зовнішньоекономічній діяльності – де у випадках, встановлених законодавством або за згодою сторін – ціна може визначатися в іноземній валюті.

У-четвертих. До істотних умови необхідно віднести час і місце подання рухомого складу перевізником і доставки вантажу, призначеного до перевезення, вантажовідправником. При цьому, *час* подання рухомого складу або прийому вантажу – це конкретний день, визначений в цифровому позначенні, конкретний місяць певного року. *Місце* подання рухомого складу або приймання вантажу – визначена сторонами територія (будівля, які-небудь споруди), що дозволяє відправнику доставити вантаж, а перевізникові прийняти і завантажити переданий вантаж. Нормативно-правовими актами або за ініціативою однієї із сторін можуть бути передбачені і інші істотні умови договору. До таких умов необхідно віднести об'єми і терміни надання транспортних засобів для завантаження і перевезення вантажу [1, ст. 917].

Форма договору – письмова. При цьому, відповідно до Правил оформлення перевізних документів [6, п. 1.1., 1.2.] (надалі – Правила) при укладенні договору перевезення вантажу залізничним транспортом, необхідно на станції відправлення вантажу оформити відповідні документи (залежно від специфіки вагонів, вантажу), основною з яких є накладна.

Накладна є обов'язковою двосторонньою письмовою формою угоди на перевезення вантажу, яка укладається між відправником та залізницею на користь третьої сторони – одержувача. Накладна одночасно є договором застави вантажу для забезпечення гарантії внесення належної провізної плати та інших платежів за перевезення. Накладна супроводжує вантаж на всьому шляху перевезення до станції призначення, де видається одержувачу разом з вантажем.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40.
2. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. за № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22.
3. Статут залізниць України : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.04.1998 № 457. *Офіційний вісник України*. 1998. № 14.
4. Булгакова І. В. «Правове регулювання перевезення вантажів залізничним транспортом в Україні» : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.
5. Словник української мови : Академічний тлумачний словник (1970-1980) URL: <http://sum.in.ua/s/strok> (дата звернення: 06.05.2022).
6. Правила оформлення перевізних документів : Наказ Міністерства транспорту України 21.11.2000 № 644 (у редакції наказу Міністерства інфраструктури України від 08.06.2011 № 138), Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 24 листопада 2000 р. за № 863/5084.